

Gregoriánsky kalendár je kalendár nazvaný podľa pápeža Gregora XIII., ktorý bol prijatý v roku 1582. Jeho cieľom bolo odstránenie nesúladu medzi dĺžkou trvania kalendárneho a slnečného roku.

Do uvedeného roku v celom kresťanskom svete platil juliánsky kalendár, ktorý ešte v 1. storočí pred Kr. zaviedol Gaius Iulius Caesar. On reformoval pôvodný rímsky kalendár najmä pre potrebu prakticky vyriešiť problém počtu dní v roku. Jeho veľkým nedostatkom bol výpočet, na ktorom bol založený. Oproti solárnemu roku sa juliánsky kalendárny oneskoroval každoročne o jedenásť minút a štrnásť sekúnd. Keď sa každé štyri roky pridal celý deň, bolo to o štyridsaťštyri minút a päťdesiatdva sekúnd viac ako malo byť a takto sa nový rok slávil o spomínaný čas neskôr, ako sa v skutočnosti začal. Ku koncu letopočtu robila táto odchýlka okolo troch štvrtín dňa, ku koncu 4. storočia to boli už tri dni, v 13. storočí sedem a v 16. storočí dokonca desať dní. V čase zavedenia juliánskeho kalendára bola jarná rovnodennosť 25. marca, v čase prvého nicejského koncilu (v roku 325) pripadla na 21. marca, čo ostal potom fixný dátum jarnej rovnodennosti, lebo bol veľmi dôležitý pri určovaní dátumu Veľkej noci a iných pohyblivých cirkevných sviatkov. Avšak v 16. storočí pripadla skutočná jarná rovnodennosť na 11. marca a jesenná na 11. septembra, pričom najkratší deň bol 11. december a najdlhší 11. jún.

Takáto odchýlka (podľa juliánskeho kalendára) bola príliš citelná na to, aby ju bolo možné ignorovať a počas celého stredoveku sa ju mnohí snažili odstrániť. Na to však bolo nevyhnutné nielen určiť presnú odchýlku spôsobenú nedostatkom juliánskeho kalendára, ale aj nájsť praktický spôsob, ako sa tomu v budúcnosti vyhnúť. Aj preto sa reforma oddŕžovala, hoci bola čím ďalej tým nevyhnutnejšia vzhľadom na potrebu zosúladiť cirkevný a občiansky kalendár. Hlavné bolo treba dosiahnuť, aby jarná rovnodennosť opäť pripadla na 21. marca. Touto záležitosťou sa zaoberali aj cirkevné koncily - bazilejský, piaty lateránsky ako aj tridentský v

roku 1563.

V roku 1582 túto snahu zavŕšil pápež Gregor XIII., podľa ktorého dostal nový kalendár svoje meno - gregoriánsky. Navrhol ho ale neapolský fyzik a astronóm Aloysius Lilius (asi 1510-1576) pričom vyriešil dva kľúčové problémy - odstránenie časovej odchýlky desiatich dní a zabránenie, aby sa to v budúcnosti opakovalo zavedením prestupných rokov.

Prvý problém sa podarilo odstrániť bez ťažkostí. Desať prebytočných dní sa jednoducho vynechalo a kalendár sa tak zosúladiť s očakávaným stavom. Gregor XIII. v pápežskej bule *Inter gravissimas* z 24. februára 1582 nariadil, aby po 4. októbri 1582 hneď nasledoval 15. október.

Aby podobná odchýlka viac nenastala, bolo rozhodnuté vynechávať tri prestupné roky počas každých štyroch storočí, a tak zamedziť vzniku troch nadbytočných dní, ktoré by sa naakumulovali počas tohto obdobia. Konkrétne to znamenalo, že roky na konci storočí sú prestupné iba vtedy, ak sú deliteľné číslom 400 bezo zvyšku, napr. roky 1600, 2000, 2400 a pod. Ale roky 1700, 1800, 1900, 2100 a ďalšie sú neprestupné.

Stanovili sa tiež ďalšie detaily, z ktorých vyplynulo, že na každých štyristo rokov vychádza

deväťdesiatšedem prestupných rokov. Takýmto spôsobom sa zabezpečila vysoká presnosť, ktorá je bohato dostačujúca. Rok má v tomto kalendári dĺžku 365,2425 dňa, čím sa od astronomického roku líši iba o tri desaťtisíciny dňa. Táto chyba narastie na rozdiel jedného dňa až o 3600 rokov.

Rozdiel medzi gregoriánskym a juliánskym kalendárom je v súčasnosti trinásť dní. Tento stav potrvá až do 1. marca 2100 kedy o jeden deň narastie.

Gregoriánsky kalendár nazývaný „novoštýlový“ prijala väčšina katolíckych krajín takmer okamžite, väčšinou v rozmedzí rokov 1582-1584. Na území Čiech a Moravy to bolo pravdepodobne v roku 1584, na území Slovenska asi o tri roky neskôr. Nekatolícke krajiny ho prijímali veľmi pomaly. Protestantské oblasti Nemecka ho akceptovali čiastočne v roku 1700 a úplne až v roku 1775. Veľká Británia a jej zámorské kolónie ho zaviedli v roku 1752, keď už bola odchýlka jedenásť dní. Pre nich preto po 2. septembri 1752 nastal 14. september. Japonsko ho prijalo až v roku 1873.

Zvláštna je situácia v krajinách vyznávajúcich pravoslávne náboženstvo. Tie ho oficiálne prijali až v dvadsiatom storočí (napr. Rusko v roku 1918 a Grécko až z roku 1923). Kým však pre civilné účely je v platnosti gregoriánsky kalendár pre cirkevné účely (v krajinách s dominantným pravoslávny náboženstvom) sa naďalej používa kalendár juliánsky.

Späť na kategóriu [stvoreníe a veda](#) .

Vytvorené dňa: 9. novembra 2013.

Upravené dňa: 9. novembra 2013.